

Welkom

Demomoment LIFE Oak Processionary

Ecologisch beheer van de eikenprocessierups
zonder het gebruik van biociden

Kathleen Verstraete
Provincie Antwerpen

Inhoud Demomoment

- Partners en doel LIFE Eikenprocessierups
- Levenscyclus EPR
- 3 proeven met levenscyclus predatoren
- Eerste Resultaten
- Wat te de doen in jouw gemeente?
- Praktijkuitwisseling: effect van geen biocidenbeheer + alternatieven
- Bezoek proeflocatie

Projectgebied

Proeven en
demonstratiemomenten
in alle betrokken
provincies

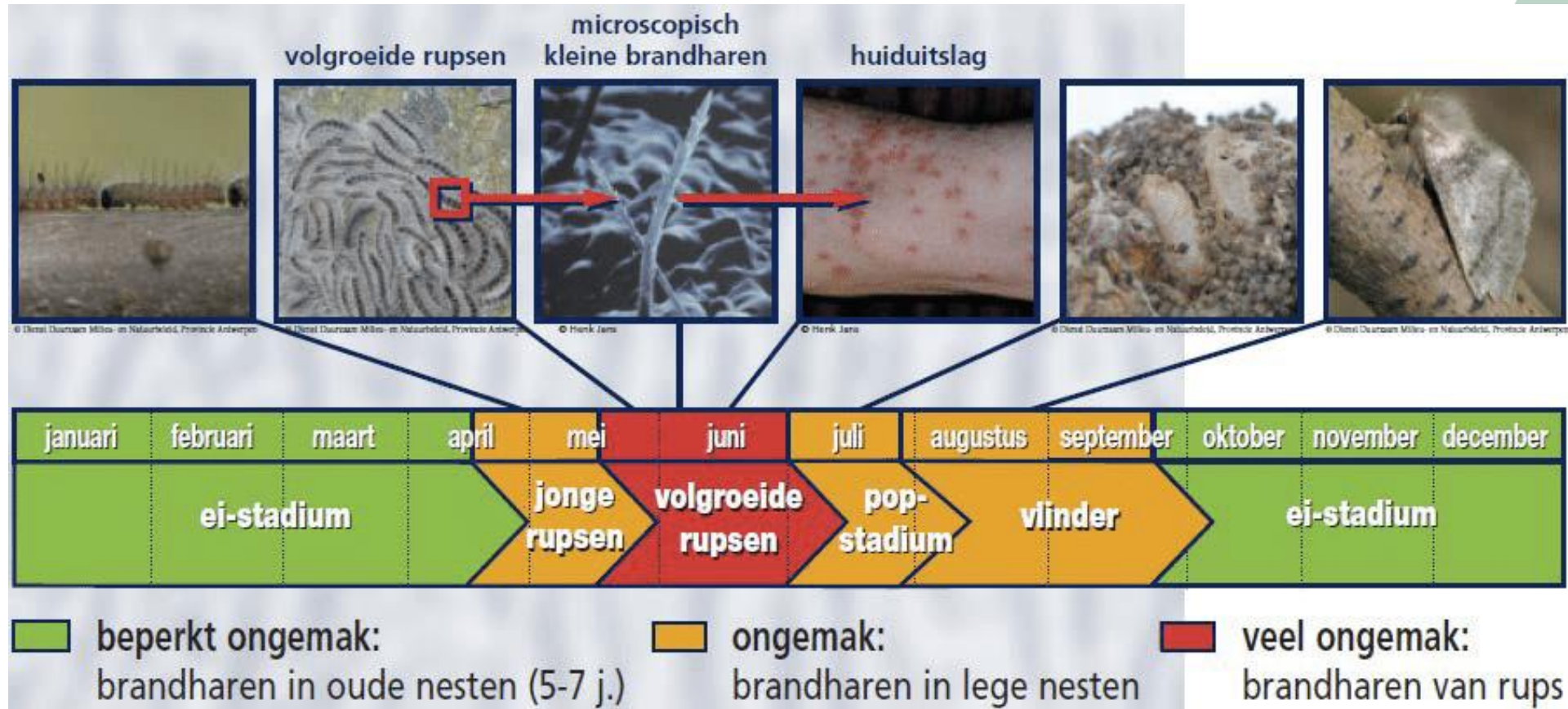
Doel van het project

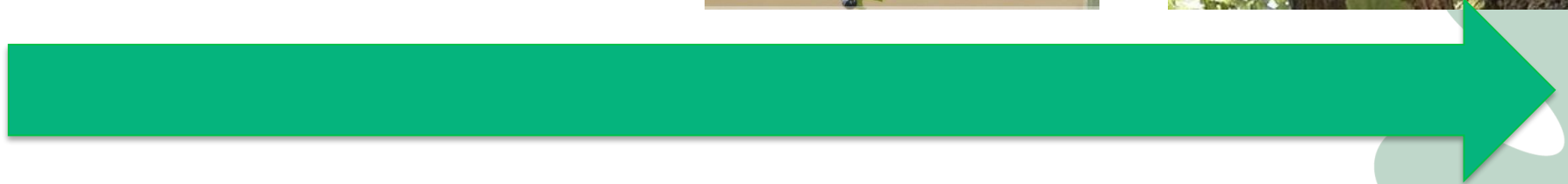
- Gebruik biociden bij bestrijding eikenprocessierups drastisch verminderen
- Op grote schaal de werking van ecologische beheermethoden uittesten en demonstrenen
- Richtlijnen/beslissingsboom welke methode waar en wanneer toepassen
- Ecologische beheermethoden in regionale/nationale wetgeving verankeren

Belangrijkste projectacties

1. Mezen als predator van de eikenprocessierups
2. Aantrekken sluipwespen en –vliegen als parasieten door aangepast bermbeheer
3. Inzetten van de grote poppenrover (*Calosoma sycophanta*)
4. Monitoring & Socio-economische studie
Ambassadeurgemeenten: Geel, Meerhout, Hoogstraten, Merksplas, Lille
5. Kennisverspreiding

Levenscyclus EPR

augustus

winter

April-Mei

Juni

Eikenprocessierups als voedsel

- » Koolmezen eten alle stadia van de eikenprocessierups
- » Pellen van eikenprocessierups

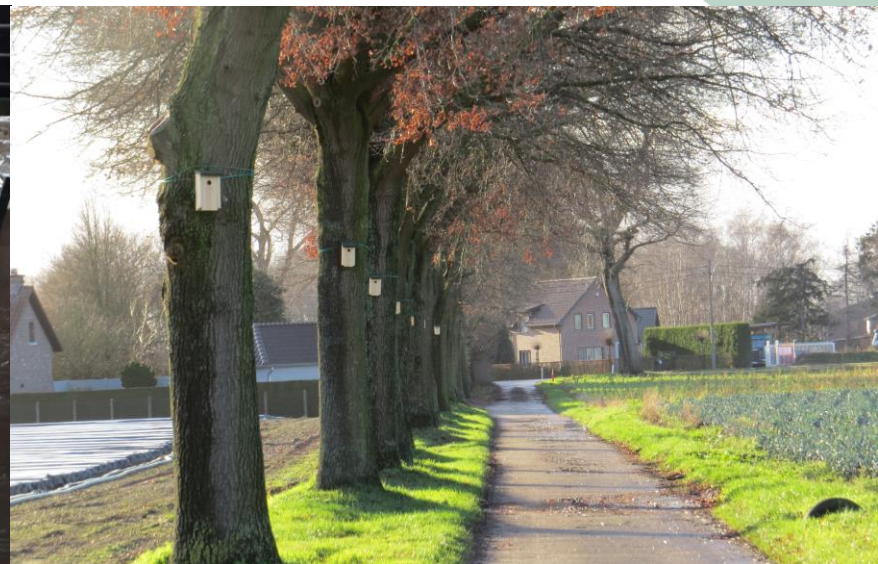
- Observatie Pimpelmezen: enkel 1ste en 2de larvaal stadia rupsen

Proeflocaties

- 360 nestkasten:
- Antwerpen (B) Limburg (B), Noord-Brabant (NL) en Gelderland (NL)
- Per provincie 6 bomenrijen mét nestkasten en 6 bomenrijen zonder
- 1 bomenrij = 15 geïnfecteerde eiken
- Op plaatsen zonder biocidengebruik of andere beheermethoden

Levenscyclus Mees

- Broedduur 13-15 dagen
- Vanaf half mei: 8 tot max 14 kuikens
- → jonge EPRrupsen zonder brandharen aanwezig

Levenscyclus Mees

- Jongen worden tot 21 dagen gevoed in t nest
- →60 rupsen per dag per jong!
- →minimum 12.000 rupsen voor nest 10 jong
- Nog bij gevoed 3 weken na uitvliegen

Levenscyclus Mees

- Soms tweede legsel
→ september, oktober: uitkuisen
- Oktober-november- december inspectie nesten door koppels
→ ophangen nestkasten

Zo hang je een mezenestkastje

(en hou je de eikenprocessierups weg)

Last van de eikenprocessierups in de zomermaanden? Hang dit natuurlijke mezenestkastje. Mezen zijn verzot op de jonge rupsen en helpen om op natuurlijke manier terug te dringen. Wij zetten enkele tips op een rijtje voor de juiste installatie van de kastjes, gekwetter gegarandeerd!

ENKELE ALGEMENE TIPS VOOR JE

Sluipwespen en –vliegen als parasieten

- Parasitering is afhankelijk van externe factoren (voedselaanbod, schuilgelegenheid, maairegime)
- Vergelijking verschillende bermtypes
  - bloemrijk met braam (A)
  - bloemrijk zonder braam (A)
  - grassig(A)
  - ruige berm (brandnetel) (A)
  - gefaseerd maaibeheer
  - ingezaaid met bloemenmengsel

Sluipwespen en –vliegen als parasieten

- In alle bermtypes het aantal en grootte nesten eikenprocessierups bepalen
- 3 nesten per berm worden verzameld en parasieten worden uitgekweekt
- Vegetatie monitoren met nectarindex
- Niet meer preventief spuiten en verwijderen van nesten eikenprocessierups

Levenscyclus sluipvliegen

- ***Carcelia iliaca*** –monofaag-
  - Leven van april tot juli
  - Leggen volledig uitgebroede eitjes op EPRnest of rups
  - Vliegen larve kruipt EPRnest binnen en infecteert rups
  - Overwintert in EPRrups en verschijnt terug in april-mei

- ➔ Belang van EPRnesten te laten hangen of Parasietnestkasten
- Volwassen vlieg leeft van nectar
Veel gespot in de berm op schermbloemigen
- ➔ Belang van ecologisch bermbeheer (streven naar kruidrijke bermen)

Levenscyclus sluipvliegen

- ***Pales processionea*** – monofaag-
-lentegeneratie: van mei tot juni
-zomergeneratie: juli-september
- Lentegeneratie: leggen eitjes op blad, eprups eet eitjes op, vliegenpop overwintert in eprnest
- Zomergeneratie: wie is zijn gastheer??

➔ Belang van EPRnesten te laten hangen of Parasietnestkasten

Levenscyclus sluipwespen

- **Pimpla processionea** –waarschijnlijk monofaag-
-popparasiet
-overwintert als imago en komt met de vlinders in augustus uit
→ Belang van EPRnesten te laten hangen of Parasietnestkasten

- **Pimpla rufipes**– polyfaag-
-twee generaties: juni-oktober
-legboor tot in poppen, overwintert in pop

→ Belang van EPRnesten te laten hangen of Parasietnestkasten

Grote poppenrover

Calosoma sycophanta

Een goede verdelger

- Zowel de larve als de kever eten eikenprocessierupsen
- 11 grote rupsen per dag

Waarom verdwenen?

From Pest Predator to Endangered Species – A sampling of thousands of dead *Calosoma sycophanta* (Linné, 1758) specimens illustrates the collapse of ecosystem services after insecticide treatment

Sebastian GÖRN¹

¹ Dr. Sebastian Görn, Staatliches Museum für Naturkunde Stuttgart, Rosenstein 1, D-70191 Stuttgart, sebastian.goern@smns-bw.de

Received: 01.04.2019 Accepted: 16.05.2019, Published: 21.06.2019

Abstract: From Pest Predator to Endangered Species – A sampling of thousands of dead *Calosoma sycophanta* (Linné, 1758) specimens illustrates the collapse of ecosystem services after insecticide treatment – The collection of the Natural History Museum Stuttgart comprises a single sampling of 6,976 *C. sycophanta* (Linné, 1758) specimens, which were collected dead after a DDT treatment in 1974 at the Spanish Costa Brava. The life cycle and behavior of *C. sycophanta* is perfectly adapted to its preferred prey: caterpillars and pupae of common pest species, e.g. processionaries (*Thaumetopoea* sp.), gypsy moth (*Lymantria dispar* Linné, 1758), nun moth (*L. monacha* Linné, 1758), and brown-tail moth (*Euproctis chrysorrhoea* Linné, 1758). While *C. sycophanta* was known as a common beneficial species in Germany in the beginning of the 20th century, it is nowadays extinct or endangered in large parts of Western and Central Europe, due to the vast use of pesticides against pest calamities. Hence, this sampling of 6,976 poisoned specimens exemplifies the dramatic decline of *C. sycophanta* populations in Central and Western Europe at the beginning/middle of the 20th century, and the loss of this important pest regulator by insecticide treatment.

Fig. 4: All of the 6,976 specimens are well prepared, and in good condition, due to the short time between poisoning and sampling.

Laatste waarneming in Limburg was in 2007 (Kinrooi)

Hoe introduceren?

- Kweekprogramma opzetten
  - Op cursus in Turkije
- Habitatmodel ontwikkelen voor geschikte plaatsen
- Zenderen en opvolgen op het terrein
- Expertise hiervoor gebruiken vanuit het buitenland en kennisgroep starten in Vlaanderen

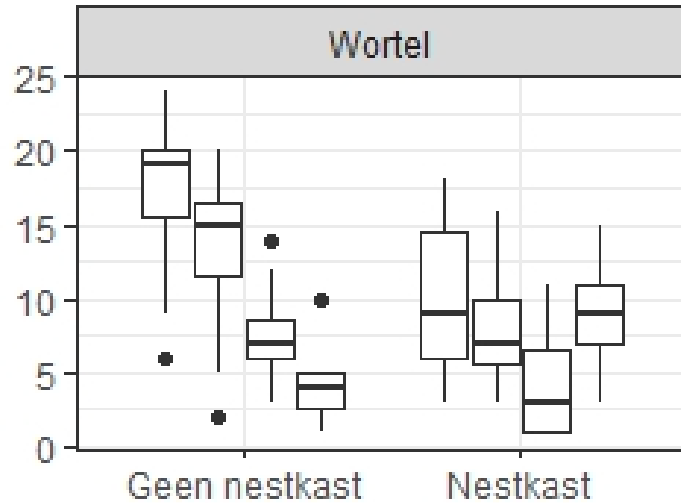

Resultaten Mezenproef

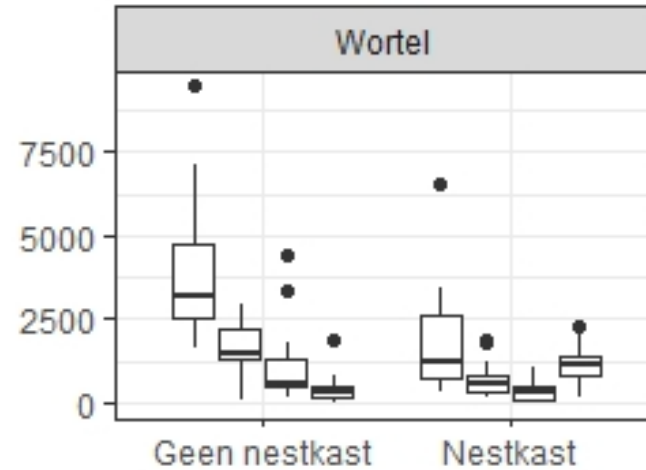
- Antwerpen: 90 nestkasten (Hoogstraten, Merksplas, Retie)
- 142 van de 360 LIFE nestkasten bezet: 40%
- 63 nestjes pimpelmees en 79 nestjes koolmees
- 36 nestkasten X10 jong X60 rupsen/dag X21 dagen= minimum 453 000 rupsen/insecten in provincie Antwerpen verorberd

Monitoring EPRnesten

Aantal nesten per boom

Nestoppervlakte per boom

Resultaten sluipwespen en –vliegen

- 3 nesten per type berm zijn uitgekweekt
- Er kunnen nog vlinders in uitsluitval zitten, worden mei 2022 geledigd
- Resultaten per type berm zijn nog niet geanalyseerd
- Resultaten provincie Antwerpen: gemiddelde parasiterings graad 70%
- Minimum 8%, max 97 %
- Hoopgevende resultaten

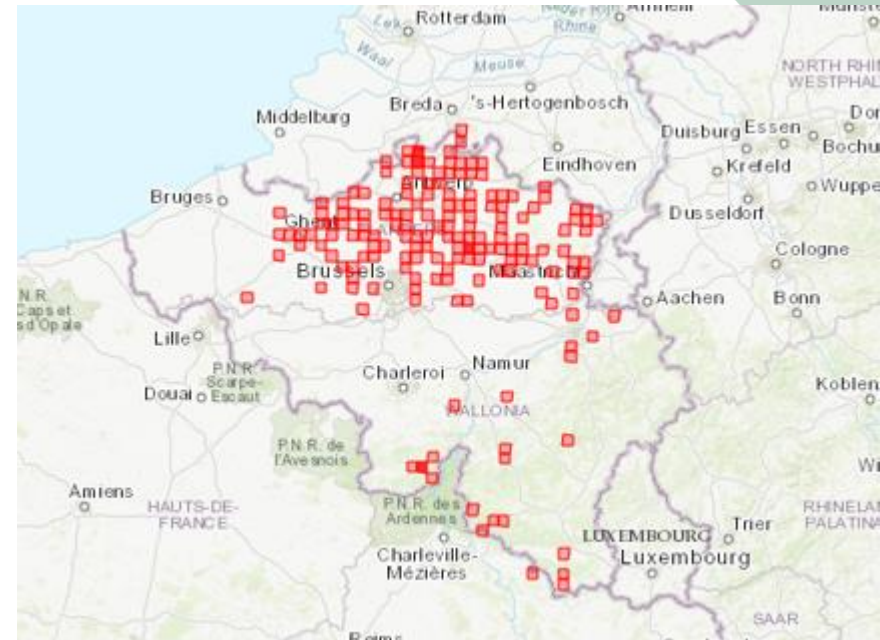
Resultaten Kever

- Vertraging door Corona
- Planning: maart kevers leren kweken in Turkije
- 3 kweekstations opzetten

Stand van zaken 2021

- Eikenprocessierupsenkaart nog niet volledig ingevuld door beheerders
- Uit tellingen waarnemingen.be
2021: 700
2020: 4983
2019: 2439
2018: 4558
- Koud voorjaar,
natte koele zomer

Wat alvast zeker helpt: tips

- Bij wegzuigen van nesten: nesten in parasietenestkasten zo behoud je de natuurlijke vijand
- Mezenestkasten
- Bloemrijke bermen, gefaseerd maaien
- Klimop?

Wat alvast zeker niet helpt

- Plastiek rond bomen
- Kleefstrips rond bomen

Ervaringen?

- Wie heeft zijn biociden verminderd? Meer last van epr? Welke aanpak?
- Risicozonering?
- Pilotproject:EPR beheerplan